

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De contritionis veritate aureum opus Fratris Joa[n]nis
Viualdi de Monte regali. ordinis fratrum predicatoru[m]
sacre pagine professoris**

Vivaldus, Joannes Ludovicus

[Augsburg], 1518

VD16 V 1772

De sexto precepto eccl[es]ie.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30734

einus ordinis p̄dicatoꝝ: q̄ fuit vir tā in diuinis scripturis q̄ secularib; litteris eruditissim⁹: tam vtra q̄ opinione famosissim⁹ ac scitissimus canonicus summ⁹ nec nō dubioꝝ acutissim⁹ interpret. Hic sup dicta questioe cū mltā in diuersis locis summe sue dixerit. Tandē in q̄stioib; ad fratrem Dñicū de cathalonia sic resoluit hūc casum dicens. Cū istud p̄ceptū ecclie determinet diē scz pascheidē ē dñice resurrectionis fm doctores solēnes theologos z canonicas sup illō. Dis vtriusq; de pe. z re. anticipare nō licet: nec etiā plōgare tēpus: nisi de cōsilio p̄fessoris p̄ aliqs dies vel hebdomadā cōmunio differat. Ulex qz illi tres dies q̄ ad officia suū p̄ vno cōputant nō facerē vim nec cōdemnarē q̄. ij. vel. iij. feria post diē resurrectionis cōmunionē ipam reciperet. Simpliciter etiā q̄ z doctrina suoz p̄latoꝝ vel p̄dicatoꝝ vel cōfessoꝝ q̄ periti in hoc estimant. In cena dñi vel sabbato scō vel in parascene hoc facerēt nō cōdemnarē de mortali: q̄uis m̄s hi displiceat talis opinio. Et m̄to magis hoc in p̄lis seminare psuaderē. Irū z p̄dicare q̄ ad fīda. Audul tū a fidedignis dñm Eugentiū nō facere difficul tatē sup hīs q̄stus. Etā in anticipādo infra hebdomadā sanctā sumēdo. Et sic facili⁹ pōt in hoc trāsiri: cū fm iura ei⁹ sit interpretari cui⁹ est cōdere: z m̄to magis dispēsare. Nec Archieps. Sed q̄ aliq̄ vel alique ante diē resurrecti onis dñi recipiāt sacra cōmunionē: vt q̄si liberi⁹ liceat eis vacare ornatis: tri⁹ pudis: ludis: pompis: lasciujs in festo resurrectionis. hoc est cōtra intentionē ecclie q̄ vult fideles suos illa die p̄ ceteris vacare deuotioni. Dies aut̄ p̄ceden tes festū resurrectionis sunt magis inductus ad deuotionē ex ipsis officijs que maxime requirit in accessu ad sacramentū.

De sexto precepto ecclie.

¶ Sextū p̄ceptū ecclie est de solutioe decimar. Noie aut̄ decime intelligit Nota de decima pars oim fructuū q̄s quis recolligit in terris suis: de qb; p̄cipit decimis. Leuit. xxvij. ca. sic. Dies decime terre siue de pomis arbor: siue de fru/ glib; dñi sunt z illi sacrificant. Ideo sc̄tus Tho. in. ij. q. lxxxvij. ar. j. dicit q̄ de cime in veteri lege dabant ad sustentationē ministroꝝ dei. Uñ Balach. iij. c. dr. Inferte oim decimā in horreū meū vt sit cib; i domo mea: z p̄bate me sup hoc dr dñs. Nā ratio naturalis dicit vt illis q̄ diuino cultui ministrabāt p̄ to tius p̄li salute: ip̄e plus necessaria victus ministraret: sicut z his q̄ cōi vtilita ti iuigilat. s. p̄ncipib; z militib;: z alijs hmōi stipēdia vict⁹ debeant a p̄lo. Uñ z apls hoc approbat. j. ad Cor. ix. c. p̄ humanas psuetudies dices. Quis milit ear suis stipēdys vnq; Quis plātar vineā z d̄ fructu ei⁹ nō edit. Quis pascit gregē z de lacte gregis nō māducat: Et infra Paul⁹ subiūgit. Nescitis qm̄ q̄ in sacrario operant q̄ de sacrario sunt edūr: Et q̄ altario deseruūt/ cū altario In noua participāt. Hec Paul⁹. Et Luc. x. ca. Dign⁹ est oparius mercede sua. Idcir lege decie co determinato decime pars soluēde tpe noue legis instituta est auctoritate ecclie: sc̄ paret aliqd̄ p̄ceptū datū de decimis soluēdis. in doctrina dico euāgelica z apli ca. Qd̄ em̄ dr Dat. xxij. de solutione decimar: hec oportuit facere z illa non omittere. Et qd̄ dicit phariseus Lu. xxiij. ca. Decimas vo oim q̄ possideo: ma gis vident ad statū veteris testamēti p̄tinere q̄ obseruātie noui testamēti for mā imponere. Rō aut̄ hui⁹ institutiois facte ab ecclia assignat a sc̄to Tho. in ij. q. z ar. vbi sup sic. Nā p̄lis noue legis nō min⁹ debet exhibere m̄stris noui testamēti q̄ p̄lis veteris testamēti cōferret m̄stris veteris legis. Cū tamen plus noue legis ad maiora obliget: fm illud Dat. v. ca. Nisi abundauerit iu sticia vestra plus q̄ scribāz z phariseoꝝ nō intrabitis in regnū celoꝝ. Etā cū nobiles sint ministri noui testamēti ac maioris dignitatis q̄ ministri vere ris testamēti: vt probat Apostolus. ij. ad Corinth. iij. Ideo ad solutionē decim

De preceptis

matū tenent homines: partim quidem ex iure naturali: partim etiam ex insti-
tutione ecclesie: que tamen pensatis oportunitatibus temporum et personarum posset aliam
partem determinare soluendam. Et ideo non magis pro decimas quam pro alio modo
tenentur homines sustentare ministros ecclesie. Sed quæritur Terrū illi excu-
sentur a peccato qui non dant decimas rerum: aut quia non est consuetum in tali
loco: aut quia datur modica pars: puta centesima etiam modo. vel de frumēto: vel
vino: Pro responsione nota quod solet dari talis distinctio de decimis. Nam que
dam sunt personales: quedam prediales: quedam mixte. Decime personales sunt
que debentur ex negotiatione et artificio seu scientia: id est ex lucro adquisito
per scientiam: ut per lecturas: aduocationes: consultationes: et huiusmodi. **Di-**
lita: officio regiminis: per venationes: piscationes: et huiusmodi. Decima predia-
lis est que puenit ex ipsis prediis. Debent autem dari indistincte a possidente pre-
dia: siue iuste siue iniuste possideat: et non solum si possideant predia a catholico:
sed etiam heretico/ iudeo/ vel pagano. Decima mixta est que de agnis et alijs fe-
ribus animalium puenit que sunt in pascuis: partim enim ista decima prouenit a
prediis ubi pascunt animalia/ et sic sunt prediales: partim a custodia personarum
et sic sunt personales: propterea dicuntur mixte. De istis decimis varia dicuntur
a doctoribus: et multa ac diuersa hinc inde ventilantur. Nam sunt qui dicunt
quod consuetudo non soluendi decimas non excusat a peccato mortali: quia cum deci-
me sint de iure diuino/ nulla consuetudo potest tollere ius diuinum. Ideo teste
Augustino: decime ex debito requiruntur: et qui eas dare noluerint/ res alienas
inuadunt. Hoc tamen intelligendum est si requirunt. Alij autem dicunt quod verum est
quod consuetudo non potest tollere ius diuinum. Sed solutio decime hoc modo non
est de iure diuino proprie: sed bene est de iure diuino sustentatio ministrorum eccle-
sie a populo qui potest fieri per redditus beneficiorum: et per oblationes: et per elemosy-
nas. Propterea si vis latius hanc materiam discutere/ vide in summis quod di-
caunt doctores. Ego autem hic breuiter me resoluo cum sancto Thoma qui in. ij. q. q.
lxxvij. ar. j. in responsione ad quintum argumentum: dicit sic. Laudabiliter mi-
nistri ecclesie decimas ecclesie non requirunt ubi sine scandalo requiri non possent. pro-
pter dissuetudinem/ vel propter aliquam aliam causam. Nec tamen sunt in statu
damnationis qui non soluant in locis illis in quibus ecclesia non petit: nisi forte pro-
pter obstinationem animi habentes voluntatem non soluendi/ etiam si ab eis pete-
rentur. Hec Thomas. Notanda sunt etiam aurea verba sancti Thome in
ij. q. d. libe. ar. viij. Ubi mouet dubium Terrū propter consuetudinem aliqui de obli-
gantur a iure reddendi decimas: ubi post multa subiungit: sic dicens. Nulla
consuetudo contraria soluit hominem ab obligatione reddendi decimas: quia hec
obligatio fundatur super ius diuinum et supra ius naturale. Unde semper tene-
tur homines reddere decimas si ecclesia exigat/ etiam contraria consuetudine non ob-
stante. Et in terris in quibus est consuetudo quod decime soluantur: ipsa consuetudo
quasi expostulat decimas: unde peccaret qui non redderet: sed in terris in quibus
non est consuetudo communis quod decime dentur: et ecclesia non petit: videtur ecclesia
remittere dum simulat. Et ideo homines in terris illis non peccant decimas non
dando. Durum enim esset dicere quod omnes homines Italie et orientalium partium
damnarentur qui decimas non soluant. Et huiusmodi argu. possumus ab Aplo accipere
cum deberent necessaria victus ab his quibus predicabat: tamen non accipie-
bat: nec tamen peccabat qui ei non dabant. Alioquin male cum eis egisset non acci-
pendo: proferam cum ipse dicit Act. xx. c. Non enim subterfugit qui minus annuntiare
vobis omne consilium dei. Et ideo Aplos non exagebat quod sibi debebat ne daret aliqd
eos qui ex illis decimas exigeret/ in quibus non est consuetudo dari. si probabiliter crederet quod ex
hoc scandalum nasceret. Hec Tho. Et in responsione ad arg. i. prarali. id est sic:

Contra eos qui ex illis decimas exigeret/ in quibus non est consuetudo dari. si probabiliter crederet quod ex hoc scandalum nasceret. Hec Tho. Et in responsione ad arg. i. prarali. id est sic:

dicit: Dilites q̄ accipiūt decimas in aliquibz terris: nō habēt ius accipiēdi decimas. hoc em̄ ius spūale est debetū ministris dei. Quā nō cadit in latā psonaz: sed res ille tēporales q̄ a iure exigunt̄ ex cōcessiōe ecclie date sunt aliquibz mlt̄ t̄ibz ppter aliqua seruitia q̄ fecerint ecclie. sicut z ecclia pōt remittere ipos fructus q̄ debent̄ p decima. Nō tamē remittit ius exigēdi decimas nec tollit debetū reddēdi. Hec de decimis dicta sufficiāt.

De septimo p̄cepto ecclie del.

Septimū p̄ceptū ecclie est de eustratiōe excōicatorū. vt p̄z. xj. q. iij. Cū ex cōicatio. z ca. q̄ cōicauerit. Nā participare cū excōicatis maior̄ excōicatiōe in diuinis scient̄ est mortale. Etā p̄icipādo in loq̄la / in mēsa / in salutatōe / z in alijs hmōi / q̄ fieret in p̄ceptū ecclie / vel post p̄hibitionē p̄lat̄ / rōsp̄eāt̄ sup h̄ factā fm̄ Tho. z alios doct. catholicos. Nota t̄m q̄ h̄ decretū fuit modificatū: teste dño archiepo. s. q̄ nō tenent̄ fideles excōicatos vitare etiā in diuinis: nisi postq̄ fuerint publice denunciati. Vel ppter publicā manuū insecutionē in psonā eccliafficā / nec solū ex p̄cepto ecclie tenemur vitare excōicatos: s; tenemur abstinere ab oī actu q̄ p̄hibet sub pena excōicatiōis: z permāxime late sententiē. Nā cōtrariū faciēdo est pctm̄ mortale / siue sit lata a iure vniuersali / siue synodali / siue ab homine / etiā si illud de se nō esset peccatum: pura ingredi monasteriū monialium / non mala intentiōe: sed ad videndum locum monasterij de se nullū est pctm̄. Sed si lata est sententiā excōicatiōis: z ingredientes: extra casuz necessitatē ingrediēs peccat mortali: z h̄ nisi excuset cū ignorātia iuris illius z habeat iustam cām ignorātie: z nisi sententiā iniuste ferret ab homine. Nam etiā si liger talis sententiā / nō tamē conscientia in cōspectu eterni iudicis nisi p̄tēneret: vt d̄ dñs archieps. Circa istud p̄ceptū de eustratiōe excōicatorū: sunt notāda p̄ba anrea sancti Tho. in. iij. lib. sent. dist. xvij. vbi q̄rit: Utr̄ liceat excōicāto cōicāre in pure corpallibus. Dicit em̄ q̄ duplex est excōmunicatio: Una est minor̄ q̄ sepat t̄m a p̄icipatiōe sacramentoz / sed nō a cōione fidelium: z sō tali excōicāto licet cōmunicare: sed non licet et iacramenta cōferre. Alia est maior̄ excōicatio: z hec sepat hominē a sacramētis ecclie z a cōmunitōe fidelium: z ideo excōmunicato tali excōmunicatiōe cōmunicare nō licet: Sed qz ecclia excōmunicatiōē ad modelā: z non ad interitum inducit excipiunt̄ ab hac generalitate quedā in quibz cōmunicare licet: scilicet in his q̄ p̄tinet̄ ad salutē: quia de talibus homo cum excōicāto loqui potest: z etiā alia verba interserere: vt facilius salutis verba ex familiaritate recipiantur. Excipiunt̄ etiā quedā p̄sone ad quas p̄eāt̄ pertinet̄ p̄missio excōmunicati. s. vxor / seruus / filius / rusticus / z seruicūs: sed hoc intelligendū est de filijs nō emācipatis / als tenerent̄ vitare patrem. De alijs autem intelligit̄ q̄ licet excōmunicato cōmunicare / si ante excōmunicatiōē se ei subdiderunt / non autē si post. Quidā autē int̄elligunt̄ ecōuerso scilicet q̄ superiores possunt licite cōmunicare inferioribz. Alij p̄o d̄dicūt / sed ad minus in his eis cōicāre debēt: in quibus eis sunt obligati: qz sicut inferiores obligant̄ ad obsequium superiorum: ita superiores ad pudentiā inferioroz. Sūt etiā quidā casus excepti: sc̄ q̄n̄ ignoratis emere / vel etiā accipere elemosynā: sicut si aliq̄s videat excōicātū in necessitate: qz tunc ex p̄cepto charitatis tenet̄ ei p̄uidere. Et hec om̄ia h̄ versu cōtinent̄ Utile / lex / humile / res ignorata / necesse. Ut vtile referat̄ ad p̄ba salutis: lex ad matrimonij: humile ad subiectionem / cetera patent. Hec Thomas. Ad clare intelligendum hāc materiam de participatiōe cū excōicatis est cōsiderandū q̄ excōicatio minor̄ p̄icipādo cū excōicatis maior̄ excōicatiōe i casu

Preceptū de excōicatiōe est modificatum z quō.

Quā lata est iura.

Duplex excōicatio.

Excōicatio ē quādam medela a n̄tiaz.

Quō h̄ his excōicatio minor̄.